

Komentarji

...bo dvignilo iz krize — na nikjer... Roosevelt-je svetovalec

David A. Reed, re-
kanski starogardist iz
vplivanja, je zadnje dni
v zbornici: "Niti inflaci-
je nobena druga stvar ne
pomaga Ameriki iz krize
trdo delo nam bo po-
lo."

...ne imenitne besede.
...minjajo nas na francosko
...ki je naivno rekla:
...ljudje ne jedo potice, če
...kruha". Ali pa na av-
...kralja Forda, ki
...da je brezposelnost na-
...beseda, kajti nihče ni
...pač pa so nekateri
...naizkušili. In ko je Ford
...veliko množico delavcev
...zaprto tovarno, je
...: "Čemu ti ljudje postop-
...mojo tovarno? Zakaj
...delat?"

...Reed pravi, da edino
...nam bo pomagalo iz krize.
...državah je čez
...milijonov delavcev, ki
...na delo in vprašujejo:
...kde in kdaj bo kakšno

...je Roosevelt ob nastopu
...službe zapri banke, je po-
...bankirje, naj mu sve-
...kaj je treba storiti, da
...ni sistem Amerike izbolj-
...da bodo bankirji dobri in
...vložniki pa zadovoljni.
...da je Roosevelt sklenil, da
...plače federalnim name-
...ni vprašal name-
...kaj oni mislijo o tem

...neka tedni je Roosevelt
...šel kongresu, naj dovoli
...obratovanje vodnih
...Muscle Shoalsu. To je pa-
...korak. Trije republikan-
...predsedniki — Harding,
...in Hoover — niso ho-
...ališiti o federalnem
...vanju Muscle Shoals.
...da vsakim pametnim
...je tudi bedast korak.
...elektrarski magnatje
...in vzhodu so bili povab-
...da izrazijo svoje mnenje
...vladnem projektu. Kaj-
...so brzi rekli, da je načrt
...nagleda obratovanja Muscle
...— največja bedarija in
...ja potrata javnega de-
...Projekt ne bo nič kori-
...ljudstvu, škodoval pa bo
...nim družbam, katerim bo
...konkurenco. Vlada ne bi
...tega delati — škodovati
...temu kapitalu!

...gres se bavi s 30-urnim
...delovnikom, ki ga je
...indirektno odobril. K
...delovniku je Rooseveltova
...stracija dodala načrt mi-
...ne meze in rahlo kontrolo
...akcije. Splet so bili povab-
...industrijski baroni, da po-
...mnenje o tem pro-

...se, da so na vsa usta
...da je načrt "neameriški,
...kričen, skrajno škodljiv
...nim industrijam in sploh
...elastičen."
...je Rooseveltov "New
...Na eni strani nekaj zi-
...drugi pa sproti podira.
...omske reforme, kakor so
...na sebi skromne in malen-
...čprav bi začasno nekaj
...gale ali vsaj dale pobudo
...ruga, večje in boljše refor-
...so brzi pokvarjene še
...so izvedene, ker Roose-
...ke nasvetov pri največjih
...alnih vsakega ekonom-
...in socialnega napredka.

NAROČNIKOM

...maj je po pravilih SNPJ
...za delavce v gl. uradu
...tega Prosveta ne izide
...delj, 1. maja.

HOANOV PO- ČILO O STROŠKIH MESTNIH VLAD

Milwaukee ima nižje stroške kot znašajo povprečno za 13 največjih mest. Za parke in razvedrilo potroši največ, za policijo najmanj

Milwaukee, Wis. — Vsak Mil-
waukee pripeva nekoliko manj
za vzdrževanje mestne vlade kot
znašajo povprečni stroški 13 a-
meriških mest, ki imajo nad pol-
milijona prebivalcev. Povprečni
stroški za vzdrževanje vlade
znašajo v teh 13 največjih mest-
stih \$53.84 na osebo na leto, v
Milwaukee pa \$3.21 ali 63 cen-
tov manj.

Stroške teh mest so preiskav-
vali inženirji Ford, Bacon in Da-
vis, splošno priznani veščaki v
tem področju, in je njih poro-
čilo objavil milwaukeeški socialisti-
čni župan Hoan. Poročilo je de-
tajlirano in pokazuje, koliko na
osebo potroši vsako teh mest za
policijo, požarno brambo, pro-
tekcijo lastnine, zdravstvo, sa-
nitacijo, ceste, bolnišnice, do-
brodelnost, čitalnice, šole, par-
ke, upravo in druge stroške.

Le tri mesta imajo nižje up-
ravne in splošne stroške kot
Milwaukee. Za vsa mesta znaša-
jo povprečno \$5.50 na osebo, v
Milwaukee so \$4.23.

"Poročilo pokazuje, da Mil-
waukee potroši več za razvedri-
lo — parke, zoologični vrt, kon-
servatorij in drugo zabavo pod
mestno direkcijo — kot pa ka-
tero drugo mesto razen Bostona,"
pravi župan Hoan. Ti stro-
ški znašajo na leto \$3.55 na ose-
bo, v drugih mestih povprečno
pa \$2. Na drugi strani Mil-
waukee potroši veliko manj za po-
licijo, ki stane letno \$4.44 na o-
sebo, kar je najnižja vsota od
vseh mest. Njih povprečni stroš-
ki za policijo so \$6.44 na osebo
na leto.

"Iz tega se lahko razvidi, da
je boljše potrošiti več za javno
razvedrilo, ker se s tem prihrani
pri policiji, sodiščih in ječah, da
ne omenjam socialne vrednosti,
ki izvira iz te politike," pravi
župan Hoan.

Za zdravstvo potroši Mil-
waukee nekaj več na osebo kot pa
druga mesta — \$1.46 proti
\$1.33. Pri tem je leta 1930 in
1932 mesto dobilo prvo nagra-
do v deželi. Prav tako je dobilo
prvo nagrado tudi pri protekciji
pred požari. Za gasilski depart-
ment potroši dva centa več na
osebo kot pa znašajo povprečni
stroški — \$3.27 — drugih mest,
na drugi strani pa imajo Mil-
waukee najnižjo zavarovalnino
proti požarom, kar se tudi iz-
plača.

Reliefni delavci zmagali

High Point, N. C. — Stavke
so se pričele širiti tudi med de-
lavci, ki so zaposleni pri relief-
nih projektih. Stavka teh delav-
cev v tem mestu je končala z
zmago. Prej so morali delati 8
ur na dan in tri dni v tednu, se-
daj pa delajo le šest ur.

Reliefni delavci v Greensbo-
ru, N. C., so zastavkali proti re-
dukaciji meze na 80 centov. Ne-
kateri so delali pred stavko le
dva dni v tednu.

Na masnem shodu so izjavili,
da se ne vrnejo na delo, dokler
jim ne povišajo meze na dva
dolarja za osem ur dela.

Bolezni se širijo med brezposel- nimi

New York. — Državna pomo-
žna komisija poroča, da se bo-
lezni širijo med žrtvami depre-
sije v New Yorku. Vzrok je po-
manjkanje dobre hrane in sani-
tarnih stanovanj. Poročilo dalje
naglašja, da je število brezposel-
nih družin v mestu New Yorku
naraslo na 300,000 v zadnjem
mesecu.

Trditve takozvanih zdravniš-
kih ekspertov, da je zdravje na-
roda boljše v tej krizi kot prej,
so brez vsake podlage.

Green je proti mini- malni mezdi

Predsednik A. F. of L. pobija
načrt delavske tajnice, dočim
ga elektrikarski magnat za-
govarja!

Washington, D. C. — Člani
delavskega odseka nižje zborni-
ce so v sredo stremeli, ko so si-
šali Greena, predsednika Ameri-
ške delavske federacije, in Ge-
rarda Swopeja, predsednika Ame-
ricke Electric kompanije. Green
ki zastopa delavske unije, je po-
bijal načrt delavske tajnice Per-
kinsove za federalni zakon mi-
nimalne meze, Swope, ki zastop-
a velike kapitaliste, ga je pa
— zagovarjal.

Green je dejal, da je vsak za-
kon za določanje minimalne (naj-
nižje) meze "velika napaka",
kajti najnižja meza lahko po-
stane v gotovih slučajih tudi
maksimalna ali najvišja. Delo-
dajalci bodo izrabili zakon za
svoje koristi. Green se je stri-
njel z zakonom šesturnika in pet
dni dela v tednu.

Inflacija se je zavlekla

Senat dodal srebrno valuto in a-
mendment za izplačanje bonu-
sa

Washington, D. C. — Senat-
na zbornica je v četrtek odobrila
klavzulo v inflacijskem načrtu,
ki se tiče redukcije zlata v dol-
larju. Senat je sklenil s 53 gla-
sovi proti 35, da ima Roosevelt
pravico znižati vsebino zlata v
dolarju za najmanj 50 odstotkov.

Washington, D. C. — Roose-
veltov načrt inflacije je bil v če-
trtek še vedno v senatnem mli-
nu. V sredo so se dogovorili, da
bodo glasovali o celotnem načrtu
proti koncu četrtkove seje. Med
nadaljevanjem debate je bilo
predloženih par novih amend-
mentov in eden je bil sprejet,
namreč za remonetizacijo sre-
bra. To reč je predložil senator
Wheeler iz Montane, strasten za-
govornik srebrne valute, in bi-
la je sprejeta z 41 glasovi proti
26. Amendment določa, da pred-
sednik lahko uvede bimetalizem
(dvojno valuto) in sam določi
razmerje med zlatom in sre-
brom.

Senator Robinson, republika-
nec iz Indiane, je pa predložil
amendment za izplačanje bonu-
sa bivšim vojakom iz fonda no-
vih "greenbackov", ki pridejo z
inflacijo. Rekel je, da na ta na-
čin bo prišel denar najhitreje
v splošen obtok. Ta predlog je
provociral novo in ostro debato,
vse pa kaže, da ne bo sprejet.

Centralijska žrtev pomilostena

Chicago. — General Defense
poroča, da je bil John Lamb iz-
puščen iz Walla Walla ječe v
Washingtonu. Lamb je bil ob-
sojen na 20 let ječe, ker je v
Centraliji z drugimi vred branil
glavni stan IWW pred napadi
podvajane drhali 1. 1919. V ječi
so še Smith, Bland in Becker,
ostalih šest je bilo pomilostjenih
— eden od teh je napravil samo-
mor, drugi pa je zbalzel.

URGIRAJO GO- VERNERJA ZA ZVIŠANJE MEZD

Inflacija bo udarila delavstvo,
če ne pride do sorazmernega
dviganja plač

Springfield, Ill. — Legislativ-
ni odsek železničarskih bratov-
ščin in unij pridruženih Ame-
riški delavski federaciji se je te
dni obrnil na gvernerja Hor-
nerja v zadevi delavskih plač in
inflacije, ki bo podražila vse po-
trebščine.

Legislativni odborniki so ga
opomnili, da je njegova dolž-
nost gledati, da se bodo s dvi-
ganjem cen sorazmerno in isto-
časno dvignile tudi plače. Če se
to ne zgodi, bodo radi nizkih
plač prisiljeni tisoči iskati po-
moči pri vladi, ker se ne bodo
mogli sami vzdrževati.

"V mnogih industrijah in tr-
govinah so bile v zadnjih mese-
cih plače reducirane na never-
jetno nizko stopnjo," pravi
skupni legislativni odbor. "In-
flacija (dviganje cen) bo go-
tovo rastla bolj naglo kot pa se
dvigale plače, če se ne pobriga
vlada te, kot tudi drugih držav,
in prepreči padec mezd pod živ-
ljenjski standard," kar pomeni,
da se morajo dvigniti, ker so
večinoma povsod pod tem stan-
dardom.

Kaj je gverner odgovoril de-
lavski delegaciji, poročilo ne
pove. Ni pa dosti upanja, da bo
legislatura, nad katero imajo
popolno kontrolo demokratje,
storila kakšen korak v skladu
s stališčem delegacije. Vsa
predlagana delavska zakonoda-
ja je bila porinjena na stran in
ni nobenega znamenja, da jo bo
legislatura vzela v pretres. Naj-
važnejše predloge, ki leže mrtve
v odsekih, so: zavarovanje pro-
ti brezposelnosti, minimalne
plače, znižanje delovnika poseb-
no za delavke in odprava otro-
škega dela.

Rudarska stavka na an- traclitu

Mezdne redukcije izzvale odpor
med rudarji

Shenandoah, Pa. — (FP) —
Rudarska stavka na polju antra-
cita se širi. Par dni potem, ko
so zastavkali rudarji pri Maple
Hill Colliery, je pustilo delo krog
štiristo rudarjev pri Reading
Coal & Iron Co. v znak protesta
proti ponovni mezdni redukciji.

Stavkarji se pritožujejo tudi
proti spravnemu odboru, ker ne
upoštevajo njihovih protestov.
Pravijo, da tudi v slučajih, ko
odbor izda odlok v prid rudar-
jem, ga premogovne družbe ig-
norirajo.

Ta stavka bo nedvomno vpli-
vala na konferenco med repre-
zentanti UMWA in magnati, ki
se otvori v Philadelphiji. Opera-
torji zahtevajo, da unija pristane
na redukcijo meze za 35 od-
stotkov. Splošni rudarski odbor
v Shenandoahu, ki ga tvori 17

Proces proti Mooneyju odložen za mesec dni

Napeto razmerje med Ja-
ponsko in sovjeti

Japonski militaristi nameravajo
ugrabit železnico, v kateri je
Rusija interesirana. Japonske
čete odhajajo iz Kitajske na
rusko mejo

Tientsin, 27. apr. — Japonske
čete so se nepričakovano umak-
nile s kitajskega ozemlja vzhod-
no od reke Lvan. Kitajski po-
veljniki si ne morejo tega raz-
ložiti drugače, kakor da se Ja-
panska pripravlja na večjo vo-
jaško akcijo v severni Mandžu-
riji ob meji Sibirije. Zadnje te-
dne tedne se je pojavil kritičen
zapletljaj Japonske s sovjetsko
Rusijo zaradi kitajske vzhodne
železnice, v kateri ima sovjetska
vlada polovico lastninskih prav-
vic.

Moskva, 27. apr. — Iz Kaba-
rovska v vzhodni Sibiriji je pri-
šla vest, da japonski militaristi
nameravajo ugrabit kitajsko že-
leznico od Harbina do sibirske
meje. To je progla, ki veže Man-
džurijo z Vladivostokom. Japo-
nska namerava izvršiti ta rop
pretežno, da bo železnica varnej-
ša pod upravo "nove države"
Mandžukuo. Zadnje čase je bilo
izvršenih več banditskih napa-
dov na vlake, ki so bili nalašč
uprizorjeni, da bodo imeli Ja-
ponci povod za ugrabitev želez-
nice.

Hitler si je prisvojil de- lavski praznik

Prvi maj bo dan fašističnih de-
monstracij v Nemčiji! Kon-
flikt med fašisti in nacionali-
sti

Berlin, 27. apr. — Hitler je
odredil, da fašisti v Nemčiji iz-
rabi 1. maj za svoje demon-
stracije. Socialistom in komuni-
stom so prepovedane vsake de-
monstracije, ampak vse proti-
marksistične sile morajo na dan.
Vrstile se bodo velike vojaške in
civilne parade, hiše in ulice mo-
rajo biti ovenčane z zastavami
in zelenjem in delavstvo naj po-
čiva.

Med fašističnimi glavarji in
voditelji nacionalistične (skraj-
no monarhistične) stranke je
spet prišlo do konflikta. Theo-
dor Duestenberg, ki je bil lani
kandidat za prezidenta nemške
republike, je bil včeraj odstav-
ljen od vodstva veteranske or-
ganizacije "Jeklenih čelad" iz raz-
loga, ker je bil njegov stari oče
— žid. Med monarhističnimi ve-
terani je vsled tega veliko raz-
burjenje. Hitler deluje na to, da
se organizacija "Jeklenih čelad"
združi s fašistično stranko, prej
pa mora odstraniti vse voditelje.

krajevnih unij in reprezentira
krog 8.000 rudarjev, je obljubil
podporo stavkarjem in obvestil
unijske uradnike, naj na konfe-
renci zahtevajo višje meze.

Izgredi pred sodnijskim poslop-
jem dali sodniku pretvezo, da
je odgodil obravnavo. Polici-
ja razgnala demonstrante, ki
so vpili: "Dajte nam Mooney-
ja!"

San Francisco, Cal. — Nova
obravnavna proti Tomu Mooney-
ju je bila v sredo odgodena do
22. maja še predno se je začela.
Odgodil jo je vrhovni sodnik
Ward, ki jo je dovolil, ko je vi-
del ob uri otvoritve obravnave
silno množico delavstva pred
Hall of Justice.

Bile so organizirane demon-
stracije. Več tisoč demonstran-
tov je sililo v sodno dvorano s
klici "Dajte nam Mooneyja! Kje
imate Mooneyja! Osvobodite
Mooneyja!"

Policija je dobila povelje, naj
razšene demonstrante. Prišlo je
do spopadov. Policisti so navali-
li na množico in udrihali s koli
po ljudeh, ki so se končno uma-
knili v stranske ulice.

Sodnik je nato naznanil, da
proces se ne more vrstiti v "ta-
kilih okoliščinah". Demonstracij
ne sme biti! Nepristranska po-
rota je nemogoča, dokler so de-
monstracije v teku!

Mooneyja ni bilo v sodni pa-
lači. Sodnik Ward se je v tork
premislil in ni ga dal prepeljati
iz San Quentina v okrajne sa-
pore. Sodnik je dejal, da je na-
vzočnost obtoženca ni potrebna
preliminarni razpravi. Državno
pravičnoststvo je namreč naznanilo,
da bo ob otvoritvi obravna-
ve predlagalo, naj se obtožnica
zavrže; šele potem, ko odvetni-
ki rešijo vprašanje, če obtožnica
drži in da se bo obravnava vr-
šila, bo Mooney priveden v sod-
no palačo.

Sodišče odločilo v prid zavarovalnic

Družba sme prelomiti pogodbo,
če je v interesu organizacije

Chicago. — Illinoisko prizi-
vno sodišče je te dni zavrglo sta-
ro in konservativno doktrino o
svetosti pogodbe in se oprijelo
moderna in revolucionarnega
nazora, da so interesi skupine
nad interesi posameznika.

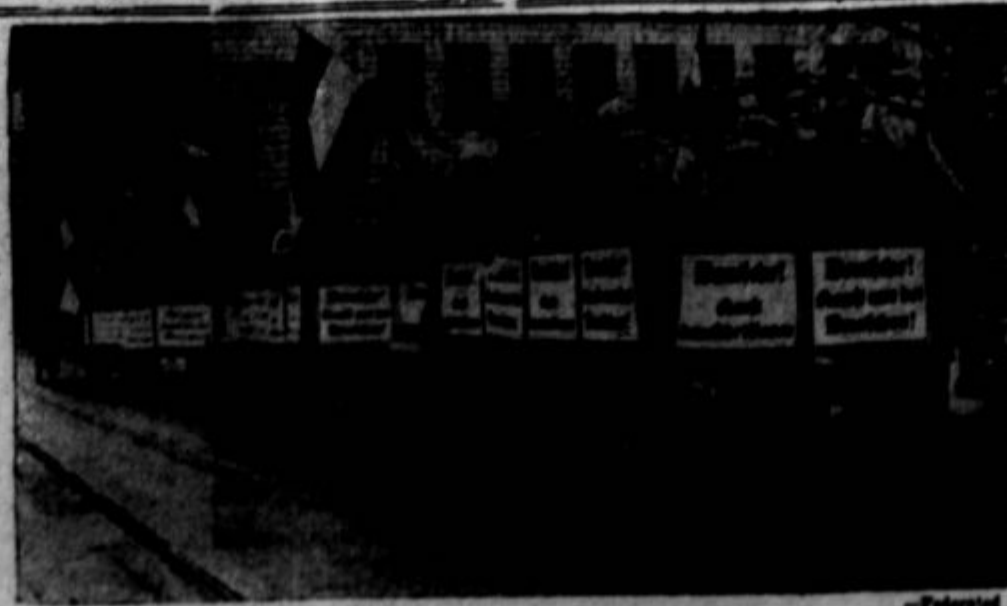
Zadeva je prišla pred sodišče
v tožbi J. R. H. Potts proti za-
varovalni družbi Ancient Order
of United Workmen of Iowa.
V smislu zavarovalne police je
Potts zaprosil za posojilo na
zavarovalnino v znesku \$2700.
Ker je družba prošnjo zavrgla
radi moratorija, je Potts tiral
zadevo pred sodišče. Na prvi in-
stanci je tožbo dobil na podlagi
doktrine o svetosti pogodbe.

Prizivno sodišče pa je odloči-
lo, da ima družba pravico po-
godbo preklicati ali jo spreme-
niti brez privoljenja druge
stranke, če je to v interesu or-
ganizacije in splošnega član-
stva. Za to je potrebno le, da
dokaže, da pogodbe ne more
izvesti.

Odpustna plačila za vladne u- službence

Washington, D. C. — Glavni
stan Ameriške delavske federa-
cije je naznanil, da bo predlo-
žen v kongresu zakonski osnu-
tek, ki določa posebna plačila
za federalne uslužbence, ki bo-
do izgubili službe zaradi reor-
ganiziranja in konsolidacije ne-
katerih vladnih departamentov.

Voditelji federacije pravijo,
da je federalna vlada izplačala
velike vsote raznim kontraktor-
jem po končani svetovni vojni
kot odškodnino za preklicana
naročila. S tem je ustvarila
precedent. Odpušeni delavci
so prav tako upravičeni do po-
vršila za izgubljene službe kot
so bili podjetniki za preklicana
naročila, pravijo voditelji.

Prizor iz fašističnega bojkotnega navala na žide v Berlinu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
CLASNO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Narodnina: za Zdravne drave (sven Ch-
cago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 na četrti leta; za Chicago in Cincin
\$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za ino-
sementu \$9.00.
Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Cincin \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru. — Rokopisi se ne
vrnejo.
Advertising rates on agreement. — Manu-
script will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Datum v klopajo, na primer (March 31,
1933), poleg vsakega imena na naslovu po-
menja, da vam je s tem datumom potekla
abonementa. Ponovite jo pravočasno, da se
vam list ne ustavi.

Domač drobiž

Nagla smrt članice

Strabane, Pa. — Dne 25. aprila je nepričakovano umrla po operaciji na žolčnih kamnih Alojzija Koklič, roj. Vidrih, stara 36 let in doma iz Zdenje vasi pri št. Petru na Krasu. Bila je članica društva Postojnska jama št. 138 SNPJ od leta 1914. Pokojnica je bila žena br. Kokliča, aktivnega člana in zdaj delegata omenjenega društva na prihodnji konvenciji SNPJ. Tudi ona je bila aktivna. Prihodnjo nedeljo je imela nastopiti s svojim možem in sestro vred v Cankarjevi drami "Hlapei," a smrt ji je to preprečila. Igra je zdaj preklicana.

Na kontinentalnem kongresu bo mnogo slovenskih delavcev

Herminie, Pa. — Tukajšnji okraj Westmoreland bo dobro zastopan na kontinentalnem kongresu za ekonomsko rekonstrukcijo, ki se vrši v Washingtonu 6. in 7. maja. Od tu pojde okrog 25 delegatov in med temi so trije iz družine Antona Zornika. Zornik zastopa klube JSZ v zapadni Penni, njegov sin Rudolph zastopa westmorelandsko federacijo društev SNPJ, hči Lydia pa pojde z grupo iz Brownwood kolegija.

JSKJ izgubila \$8000 v propadli banki

Cleveland. — Anton Zbašnik, gl. tajnik JSKJ, piše v glasilu Novi Dobi, da bo končna izguba te jednote od vloge, ki jo je imela v banki American State Bank & Trust Co. v Pittsburghu, Pa., znašala najmanj \$8,000. JSKJ je imela v tej banki \$10,000. Banka je zaprla vrata v septembru 1931. Vloga je bila zavarovana, banka pa je štiri mesece prej poročila odpovedala in nekdo je zanemaril, da ni bila vloga dvignjena pravočasno.

Član umrl

Cleveland. — Umrl je John Zdekar, samec, star 58 let in doma od Brezovice pri Ljubljani. Bil je član društva št. 158 SNPJ. Tu zapuša dva brata.

Proces proti morilec Pajnič prelazen

Pioneerville, Idaho. — Obravnavo proti Jos. Zlogarju, ki je ustrelil Louisa Pajniča, bivšega upravitelja Comeback Mining Co., v zadnjem decembru, je bila preložena na 23. maja.

Smrt v starem kraju

Cleveland. — Frank Grebenc je prejel vest, da mu je 9. aprila umrla mati Marija Grebenc v Rašici pri Velikih Laščah v starosti 78 let. V Ameriki zapuša sina in hčer.

Bankroti v okraju Cook se zvišali za 400%

Chicago. — V prvi četrtini tega leta so bili bankroti v okraju Cook, sedež Chicaga, za 400% višji kot pa povprečno od leta 1926 do 1930, po poročilu Chicago Title & Trust kompanije, ki dela dober biznis z likvidacijo premoženj.

V prvih treh mesecih tega leta je bilo 4138 sodnijskih konkursov. Lanako leto jih je bilo 15,345 in leta 1931 pa 10,025. Vseh rubežni je bilo v letih 1926-1930 v tem okraju 16,410 kar je le okrog 1200 več kot jih je bilo lansko leto.

Ali ste naročeni na dnevni "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Pogovor s Poljakom

Piney Fork, O. — Pred par dnevi sem imel razgovor z nekim vernim Poljakom, ki rad v cerkev hodi in za maso daruje. Vprašal me je, kdaj bo kaj boljše za delavce. Povedal sem mu, da prej ne, dokler ne bodo cerkve prazne, tako da delavci ne bodo več cerkve podpirali, ampak se bodo mesto tega zanimali za kaj boljšega, za svoje delavske interese. Poljak me je debelo gledal in se obrnil proč. Dokler bodo delavci hodili v cerkve in se drenjali okrog nabiralnika, si od ust utrgali in dali za cerkev, toliko časa delavcem ni misliti za kaj boljšega.

Rimska katoliška cerkev je postala fašistična. Ves čas je podpirala kapitalizem in ga še; sedaj pa še fašizem, ki je orodje kapitalizma. Papež blagoslovja fašistično postopanje, ne da bi vprašal fašistične voditelje, če imajo kakšne smrtno grehe. To je seveda business — hi navlačina. Krist je baje učil, naj se ne zatira ubogih ljudi in sirot in naj se ne odtirgava delavcem mezde. Papež, njegov namestnik, pa tepta Kristove nauke in blagoslovja tiste, ki delavce zatirajo in jih izkoriščajo.

Pred svetovno vojno so Nemci vpili: "Proč od Rima!" Sedaj pa Hitler snuje s sporazumom papeža posebno vero za Nemce, da se bo s pomočjo vere delavce še bolj zatiralo. Ali ni že skrajni čas, da delavstvo spregleda in hrbet obrne vsem hi navcem, verskim in drugim? V cerkve naj zahajajo kapitalistični in fašistični poglavarji. Naše geslo naj bo: Proč od Rima! Nace Ziemberger.

Slovensko posojilno društvo

North Chicago, Ill. — Prosperiteta je "just around the corner," tako se sliši vsaki dan že zadnjih par let. Kje je tisti veliki "corner," okrog katerega prosperiteta že tako dolgo hodi — tega nihče ne ve. Ta depresija je urezala velike rane farmarju, malemu trgovcu in delavcu; vsi sloji so prizadeti. Ako si je delavec v potu svojega obraza prislužil dolar pritrgal in ga dal na stran na stare dni, ga je izgubil. Tisoče in tisoče delavskega trdo prisluženega denarja se je izgubilo v zaprtih bankah.

Edini denarni zavodi, ki kličujejo depresiji, so stavbinska in posojilna društva. Dokler so bili dobri časi, časopisi sploh niso hoteli vedeti, da taki denarni zavodi obstojajo, ker ti zavodi so bili znani le med revnim delavskim ljudstvom. Denar se je posojeval le na mala, dobra in varnostna posestva. Tu se ni špekuliralo in valed tega vsi viharji depresije jih niso omajali. Da imajo ravno stavbinska in posojilna društva najtrdnjšo podlago, je izprevidela zvezna vlada v Washingtonu in zato je ustanovila takozvano Federal Home Loan banko. Iz te banke si lahko stavbinska in posojilna društva izposodijo denar kolikor ga potrebujejo, bodisi za popraviljanje poslopj, obnovo starega posojila, za davke itd.

Kdor si je denar izposodil pri stavbinskem in posojilnem društvu, je moral dati tudi zadostno garancijo. Če tu in tam kdo ne more plačati svojih obveznosti in mu je garancija zapadla, ni krivda stavbinskega in posojilnega društva, ker oni denar ni bil "senkan," ampak mora biti vrnjen z obrestmi vred. Valed tega je absolutna varnost za vsak naložen dolar. To je država videla in dala na razpolago državni denar stavbinskim in posojilnim društvom.

Tu v Waukeganu in North Chicagu je 5 takih stavbinskih in posojilnih društev, a le dve društvi sta člana Federal Home Loan banke, Slovensko stavbinsko in posojilno društvo (North Shore Building & Loan Association) in pa Waukegan Building & Loan Association. Naše Slovensko stavbinsko in posojilno društvo je bilo sprejeto v Federal Home Loan banko že 3. januarja 1933.

Pri stavbinskih in posojilnih društvih se snidejo delničarji enkrat na leto k skupnemu zborovanju. Gotovo je, ako le mogoče, da se tega zborovanja udeležijo vsi delničarji, ker taka

zborovanja so za dobrobit vsega članstva in vse naselbine.

Letos se bo to zborovanje vršilo v soboto 6. maja ob pol osmi uri zvečer v šolski dvorani. Priidite vsi, ker je v vašo korist, je vaša dolžnost. Urad duštva N.S.B. & L.A. bo zaprt cel večer, odprt pa bo v petek zvečer in v soboto popoldne ob navadnih urah.

Naznanila in pooblastila (proxy) so vam bila poslana na dom. Ako kdo ni prejel pooblastila, naj se zgleda pri tajniku, da dobi drugega. Ako se je kdo preselil, naj vpraša za kopijo tam, kjer je prej živel.

Da se ne bo seja predolgo zavlekla z izdajanjem glasovnic, naj proxy vsak podpiše ter ga na sejo prinese, kjer bo dobil glasovnico.

Kdor še ni dobil obresti od razreda "B," naj se zgleda pri blagajniku, da isto prejme in čim prej vnove.

Za Slovensko stavbinsko in posojilno društvo,

Math. Ivanetič, tajnik.

Progresivna unija napreduje

West Frankfort, Ill. — Bitka med UMWA in PMA se je spet obnovila. To se dogaja dejansko, kar na ulicah, pa tudi v hiše udirajo ponoči in ljudi do nezvesti prepejo. V okraju Franklin sovražijo progresivne majnarje kakor v Alabami črne. Toda uničili nas ne bodo. Če več bo pretepotov in nasilij od strani UMW unije, tem več bo napredka med progresivnimi rudarji! Progresivna unija koraka naprej in je ne ustavi nihče. Preveč je navdušenja zanjo v Illinoisu. Do 22,000 jih že dela, v stavki pa nas je do 18,000. To reš nas je vseh skupaj 40,000! Tako je bilo povedano po radiju. Tako jih ostane J. Lewisu še okrog 5 tisoč. Pa še oni, ki delajo, se mnogi strinjajo z nami, boje se pa, da bi delo zgubili. Pa saj ne bi bili nič na slabšem, če bi bili z nami. Delajo po dva tedna, potem pa so doma dva do štiri tedne. So pač na slabšem kot mi, ki stavkamo.

Zalostno pa je, da jih je še vedno toliko med nami rudarji, ki niso še spregledali, da se, bi izrekli za Progresivno rudarsko unijo. Ta unija je resnično naša delavska unija, ker tudi resnično skrbi za svoje člane. Član UMW sem bil 23 let in bil večkrat od 5 do 6 mesecev na stavki, pa se ne spominjam, da bi kdaj kaj dobil, kot dobim sedaj od PMA. UMW ima danes na razpolago denar za svoje pobojnike, da pobijajo progresivne rudarje, ker hoče Lewis za vsako ceno ostati naš diktator še naprej. Rudarji pod njegovo unijo nimajo nikakih pravic, le dolžnosti pri vplačilih asementu. Nasprotno nam pa PMA nudi protekcijo, pomoč in zaščito. Zato pa ima PMA v Illinoisu vso bodočnost, ker je resnična predstavnik vseh rudarjev. Družbe se tega zavedajo, zato pa se bratijo z UMW, ki jim rada pomaga.

Progresivna rudarska unija se je porodila v ognju in bo prišla iz bitke zmagovita! Zato pa želimo, da nam gredo vsi rudarji v vseh ostalih državah na roko, kajti naša zmaga je tudi vaša.

zmaga! Sakebi bomo že obračunali; med njimi ni nobenega Slovenca! — John Smodila.

Poročilo in pojasnilo

Barberton, O. — Čas prihaja in tudi odhaja. Ravno tako je prišel 16. april, dan, ko je uprizorilo na tukajšnjem odru igro "Divji lovec" dramatično društvo "Slovenija," o kateri se je že več posetnikov izrazilo, da jim ne bo "nikdar iz spomina." Prireditev je bila obiskana v tako polnem številu, da je bila dvorana napolnjena do zadnjega kotička, za kar se moramo zahvaliti tudi vsem rojakom iz okoliških naselbin, posebno pa rojakom iz Girarda, od kjer se jih je pripeljalo cel avtobus in nekateri tudi s svojim avti, tako da je bila udeležba velika. Zagotavljamo vam, da set o priliki vidimo v Girardu.

Ker je bila s tem letošnja sezona na našem odru zaključena, ker prihaja poletni čas in nam bo zopet dana prilika pozabavati se v prosti naravi, je pa dramatično društvo že takorekoč poskrbelo za prihodnjo sezono, to je v jeseni. Na programu je zopet krasna igra, in sicer "Miklova Zala." Do takrat lahko pričakujemo, da se delavke razmere vsaj nekoliko izboljšajo in da se nam prikaže že velikokrat obljubljena prosperiteta izza vogala, za katerim se skriva.

Anton Yalich, taj. "Slovenije."

Skupnost je potrebna

Nanticoke, Pa. — Ceremonijalno velikončni prazniki so zopet za leto dni za nami. Vse se je godilo po navadnih običajih. Ljudstvo je trumoma drvelo v templje božje po blagoslov, s kračami, kolači, jajci, hrenom itd. Vse po stari šegi. Opazoval sem to maso, ki je romala z različnimi kočaricami in culicami. Na smeh mi je šlo, ko sem gledal to drveče ljudstvo, ki je še vneto za ta hokus-pokus. Kako je to mogoče v dobi največje krize, da se ljudstvo ne predrami in prične resneje misliti, da ves ta nesmišljen dirindaj mu je v škodo. Ali po vzroke ni treba daleč. Vzrok tiči v neznanju, ker masi v prvi vrsti primanjkuje delavskega tiska, zato lahko bolj skrbne verske zavajalne sekte, da se maso drži v temi ignorance.

Ako kje v Ameriki, je ljudstvo na antracitnem polju 100% prepojeno s klerikalno propagando in s kapitalističnim časopisjem, ki spretno zabranjuje mladini do konstruktivnega razvojnega mišljenja. To je žalostna in resnična slika današnjega kapitalističnega sistema. Nisem proti sportu in telovadbi. Zavedam se, da je atletika za razvoj telesnega zdravja neobhodno potrebna, sem pa proti, da bi se sport izrabljalo v privatne namene. Vse bi se dalo izenačiti potom pristnega delavskega tiska. To remedure primanjkuje večinski masi.

Časi prihajajo in odhajajo, za seboj zapuščajo zle in dobre posledice, ali za pošteno in ljudstvu koristno blagostanje je potrebno to ljudstvo v prvi vrsti samo, da si izboljša svojo življensko eksistenco. Tega bi se moralo ljudstvo zavedati. To bi bilo lahko dosegljivo, ako bi se miselno poglobilo v svoje interese. Zapomni si, delavec trpin: vsako nadaljno argumentiranje je kapljica vode na razbeljeno tvarino. V prvi vrsti je naša dolžnost, da podpiramo tisk, ki

je tiskan za povzdigo vsega človeštva, da hitreje pridemo do zaželenega cilja.

Dostikrat se sliši: "Kaj bo ena pešice naredila proti toliki masi!" Jaz pa rečem tole: Kako pa vraga, da mala pešica tišči ogromno produktivno maso v svoji pesti z nesramno nizkotnimi plačami? Zakaj? Zato, ker je ta mala masa parazitov 100% organizirana, delovna masa pa brezbržna. Vse to izvira iz neznanja, ker masa ni poučena. V tem je vse gorje, da skupno trpimo posledice radi ali ne. Mala skupina kapitalistov poseduje vse produktivno bogastvo, mala pešica naprednega delavstva ne poseduje nič, razen golih rok. Prva skupina ima ogromno organizirano propagando raznih političnih in verskih sekt, ki z lahkoto vleče in zavaja nevedno ljudstvo. Kako koristno in dragoceno bi bilo delavsko časopisje med to maso — edino zdravilo!

Ne zamegljimo našega gradiva — delavskega tiska! V prvi vrsti je dolžnost slehernega delavca, da postane resnično človek, ne le samo navadna golazen in klečeplazec. Vsega tega se otresem, ko pričnem misliti resno s svojo lastno pametjo. To je pa mogoče le potom delavstvu usmerjenega tiska in s pošteno valnostjo, nikakor drugače! O vsem mora biti delavec poučen, drugače je prevaran v današnji frazarski dobi privatnega lastništva. Pamenen misleč delavec se ne more ogrevati za "new deal" Rooseveltove administracije, ki 100% diši po fašistični diktaturi. (To bi se dalo obširno opisati in komentirati, ali zaenkrat naj zadostuje. Rečem le toliko, ako organizirano delavstvo ne napne vse sile, se lahko znajdemo v obupnem, še kritičnejšem razočaranju.) Razumen delavec bo zahteval svobodno in pošteno plačo. Naprej, delavec trpin, ne nazaj! Učimo se spoznavati resnico. Slučaj: Local 900 UMWA v Hanoverju ima okoli 1,000 članov. Sej se povprečno udeležijo 24 članov. Bosi na svojo lastno pest reducirajo že itak skromne mezde, trgajo in kršijo pogodbe. Suženjska masa strahopetno kritizira po kornjih in preklinja unijo, na lokalove seje se pa ne upa, niti se ne upa zahtevati neplačane, krvavo zaslužene mezde. Niti v W. Va. ali Kentuckyju ni premogar toliko brezpraven kot ravno v tem okrožju. Ljudstvo samo godrnja. Pritožbeni odbor je preiskal zadevo pri Glen Alden Co. in doznal, da za vse se pošteno plača.

Kontinentalni kongres je zanimiv za misleče delavce. Zelja vseh je, da bi bil tudi vsaj delno uspešen. Klub št. 33 JSZ bo zastopal z dopisnico, ker smo prešibki, da bi poslali zastopnika.

Kar se dogaja sedaj v Nemčiji, je skoro neverjetno za nas, ki vsaj delno poznamo Nemčijo. Krivi so precej obe stranki, socialistična in komunistična, obe pa ječe začasno pod železno peto fašizma. To naj bo dober vzgled vsem delavcem, posebno nam v Ameriki, kaj vse se zna zgoditi, ako ne bomo čuječi, ako pričnemo z resnično enotno fronto. Vsi napadi med delavskimi strankami morajo prenehati. Večina naj bo odločujoči sodnik. Delavec, graditelj vseh dobrin, naj postavi vodstvo s programom, da se bo delalo za skupne interese vsega človeštva!

H. Pečarič.

Zahvala za sodelovanje

Cleveland, O. — Podpiram lakreno zahvaljujem se skima zboroma "Zarja in jan" (češki), collinwood "Jadrano," posebno pa kuharicam in delavcem pri leženem, ker so vsi skupaj pomogli, da je bil koncert pevskega zbora "Delavec" 23. aprila tako uspešen. Če prihaja, da se bodo tudi so nam nasprotovali, vrže bodo stopili v naše vrste, menu "Delavca," oadek za št. 28 JSZ se še enkrat skupaj toplo zahvaljujem kazano sodelovanju!

Anton Zornik

Apel

Moon Run, Pa. — Zahvalno konferenca JSZ in Primate, ki so zborovali 23. la v Burgettstownu, splošno vsa napredna podpora društva pristopijo k Prosveti in da aranžirajo predavanje naj bi se vršila po zaključku ako kateri sodrugov žel vati in zagovarjati našo vednega delavstva in Primate.

Anton Zornik, predstojnik Jacob Ambrožič, tajnik

Smrtna kosa

Carlsbad, Calif. — Tu je prila po dolgotrajni bolezni minil Mike Canovich, star 214 SNPJ v Mullmanu; Star je bil 50 let in ki je bival 30 let. Doma je Ofoča. Zapuša ženo, rem kraju pa sestro Kruinčević. — Anna Canovich

Rooseveltove "New Deal" v zunanji politiki

Zahteval bo od kongresa, da sam izravna vojna proti Ameriki se morda ne Angliji in Franciji na tiranje miru v Evropi

Washington, D. C. — V dlagi zanesljivih vesti je slednik Roosevelt definitivno bljubil angleškemu ministru predsedniku MacDonaldu bivšemu francoskemu premieru Herriotu, da vprala bi za nov moratorij za vojne gove v Evropi. Plačila, ki deajo v juniju, bodo od Herriot je pa objubil, da predlagal v francoski snaj naj Francija plača zapadi od zadnjega decembra. Nald je v sredo zvečer v val domov.

Nadalje je Roosevelt v principu na zahtevo Prda se Zdržene države prjo "konzultativnemu politično praktično izvajanje Kelso protivnoje pogodbe ali enranje miru; v zameno pa jo evropske velesile priče precej radikalen program roženja.

Predno je MacDonald v Washington, je bilo indano dno poročilo, ki na kratko da sta se Roosevelt in premier sporazumela glanastih temeljnih točk pma svetovne prosperitete.

Te točke so: mednarodni narni standard, znižanje skih tarifov, zvišanje evnemu blagu, nova trgovlilika, odprava mnogih trgskih restrikcij, ekspanzija dita po centralnih banki drugi ukrepi, ki so bolj ali v zvezi s prejšnjimi.

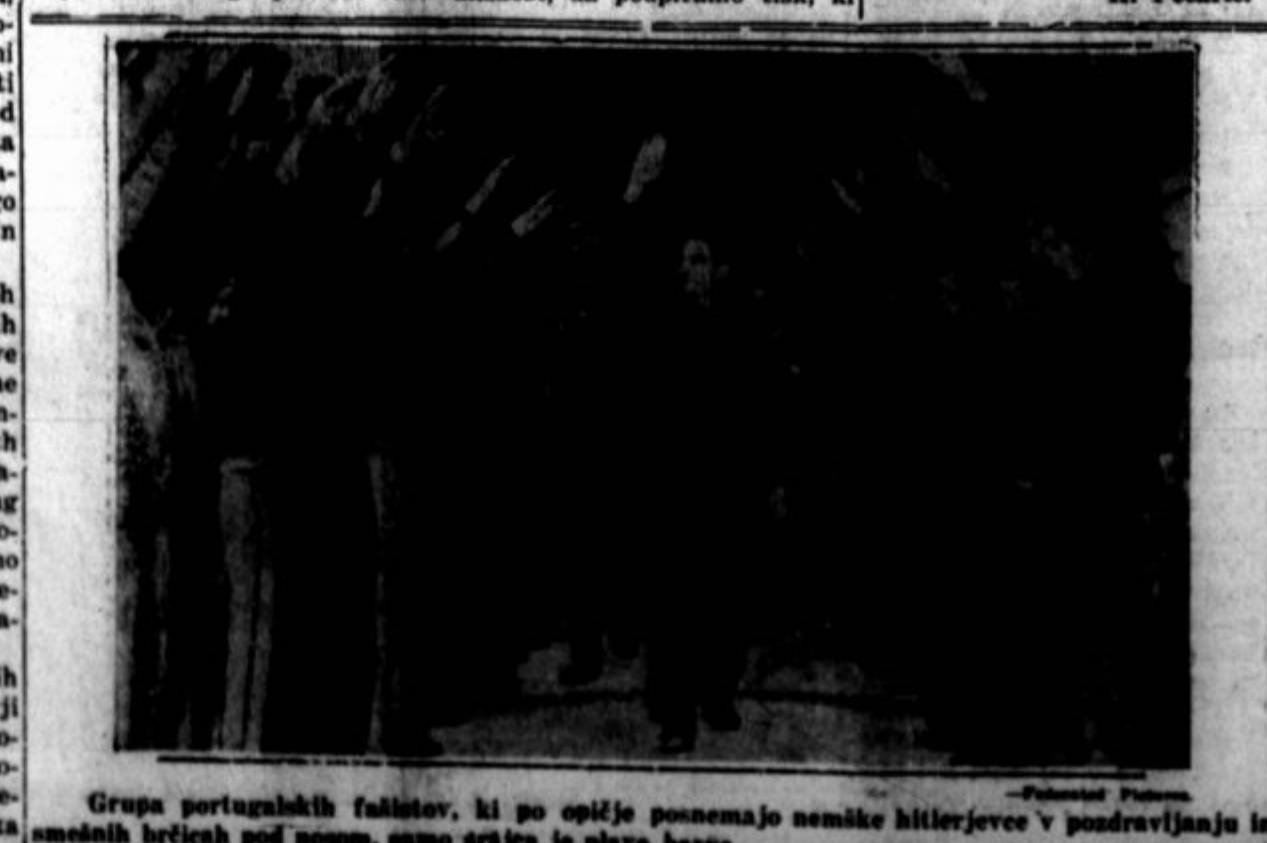
Ves program "svetovne aperitete" je seveda začetno definitivni obliki bo prje mednarodni ekonomski kiel, ki se začne 12. junija v donu.

Governer protektira mlade farmarje

Bismarck, N. D. — Gov William Langer je ispal enjo, ki jo je izrekel pred dni, da bo rabil oborožiti da prepreči evikcije v skil, ki se tičejo zadolženih mladih v brezposelnih delavci.

Te dni je governer polito milijonov proti krifit i govim pomagadel, ki so ravali prodati imetje mlarmarja v okraju Wayne ni dražbi.

Governer je zagruil s vsem, ki bi krifil njego torij za rubežni in evik

Grupa portugalskih fašistov, ki po opitje pomenjajo nemške hitlerjevce v pozdravljanju in smešnih brčkah pod nosom, samo strajca je plave barve.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

OVLEJSKE RUDARJE GO- NIO V SMRT

Veliki magnati imajo svoje
socialno stališče!"

ljubljana, začetkom aprila.

or je prebral naša poročila
o trboveljskih rudarjih, ki
ta ve, kako že nekaj me-
visti nad rudarji grožnja
njih redukcij in popolna
njih nekaterih obratov. Tr-
ka premogokopna druž-
TPD) je nekaj mesecev to-
je uprava državnih želez-
nizala količino pre-
ne dobave, zaradi česar je
ljen del premogovne pro-
je odveč. Železnice so gla-
jemalec trboveljskega pre-
in ker je ta odjemalec od-
velik del svojih nakupov,
TPD v kratkem prisiljena iz-
nove redukcije, bodisi da
ti nekaj sto rudarjev ali
nekatero svoje obrate (ta-
kotrežki rov v Zagor-
stavi popolnoma. Samo v
ru, da železnice zvišajo svo-
bo, da ostal položaj ne-
menjen.

tako je družba in delavst-
valo na državo kot krivca
njih velikih redukcij. Vr-
se shodi, podjetje samo je
eljem pozdravilo vsak tak
(seveda na tihem), zakaj
protesti kaj pomagali, bi
si rudarjem in podjetju
i. Delavska zbornica je po-
svoje delegate na vse
k, deputacije so hodile k
v Ljubljano in k mini-
v Beograd, ministri so o-
ljali na vse pretege pomoč,
po pristojni minister, mini-
rudnike in gozdove je
do odgovoril, da je vse za-
in da je njegova namera,
bi vse dobave pri privatnih
kih) rudarske strokovne
izacije so pošiljale delega-
in tja, prireale so shod-
stanke, zbirale številke in
njale razna poročila in sta-
tistike o položaju rudar-
meštanski tisk je (v vese-
podjetja) solzavo opisoval
rudarjev ter pozival že-
e, naj pomagajo, občinske
je rudarskih krajev so spo-
in še poročajo glavarst-
in banki upravi, da je njih
darstvo na robu razsula,
ei v rudarskih krajih str-
vajo v konkurse in siro-
vo ter pošiljajo trgovskim
kam prošnje, naj pomaga-
"merodajnih mestih" —
je gibal in se motalo sem
na vso zimo, med tem pa
darji neprestano stali pred
da jih jutri pomečejo na
in njih rove zapro. Tedaj
je oglasilo "Jutro" in pred
im neko nedeljo razglasilo,
je njegov direktor, mini-
r. Kramer, na vso moč za-
za trboveljske rudarje in
agal prometnemu ministru
nje premogovne dobave
PD, kar pa je ta spet glad-
bil, in to v obraz ministra
Kramerja, ki bi po svojem
am položaju v vladi promet-
ministru lahko kratkoma-
triral svoj predlog. Toda se-
se je poseben ministrski
tudi na predlog dr. Kra-
ki naj razpravlja o tej
"Jutro" (ki je bilo svoj
precej tesno zvezano s
je objavljalo, da se bo
rešila v prid delavstva.
da čez teden dni je moralo
priobčiti klavni rezul-
upravljanja tega ministr-
odborna: odbor je namreč
da se bodo dobave pri-
vile samo za borih 5000
na mesec — to je toliko kot

čarji so služili zmerom masne
dividende, zakaj to podjetje je
delalo zmerom z velikimi dobi-
ki. Če primerjamo število za-
poslenih in mezde nekdanj in se-
daj ter primerjamo s tem tudi
produkcijo nekdanj in sedaj, vi-
dimo, da se profit trboveljskih
delničarjev tudi ves čas krize ni
zmanjšal! Kadarkoli so razme-
re prinesle kak udarec za po-
djetje, vsakokrat je podjetje ta
udarec poslalo dalje svojemu de-
lavstvu. Nanj je zvalilo vselej
vsak udarec, podjetje pa je vse-
lej odneslo neizpremenjene do-
bičke. Kot močno podjetje, pa
čprav je tuj kapital, se zaveda
svojega položaja in svoje moči
in zaveda se svojega "ugleda",
in zato postopa popolnoma svo-
bodno po svoji volji. Diktirati si
ne da od nikogar, razen od šte-
vilk svojega dobička. Rudarske-
mu delavstvu preostaja le borb-
ba. In kakor so rudarji najbolj
izkoriščani tako bodo tudi kakor
doslej avantgarda slovenskega
delavstva.

IZ PRIMORJA

Do Maribora ...

Na neki razpravi v Gorici je
fašistični deželni tajnik Ave-
nanti dejal med drugim tudi:
"La spada della giustizia faaci-
sta arrivera anche a Marburgo".
To je: Meč fašistične pravice bo
prišel do Maribora! Včasih so
hoteli imeti slovensko zemljo do
trboveljskih rudnikov, ker bi
radi premogokope, zdaj pa ho-
čejo imeti celo Maribor. V Nem-
čiji fašizem, v Avstriji fašizem
"katoliškega politika" (kakor
pravi ljubljanski klerikalni "Slo-
venec"), v Italiji fašizem — pa
bi radi zaokrožili to ozemlje in
si priključili Slovenijo.

2000-letna kultura

2000-letna kultura, na katero
se fašisti tako radi sklicujejo,
se je pokazala tudi ob nasle-
dnjem dogodku. Gre sicer za tatu,
a tako in še huje postopajo z
vsakim, ki pride italijanskim o-
blastem v roke. V Tinjanu pri
Pazinu so aretirali nekoga, ki je
bil osumljen tatvine. Aretirane-
je tajil. Zato so ga grožniki zve-
kli na podstrežje, ga sliki do
nagela, privezali na tram ter
odprli okna. Bilo je to v febru-
ru, sredi hudega mraza. Po-
noči pa je tat le anel vrv ter
čez streho pobegnil.

Begunci in naborniki pred sodi-
ščem

Po daljšem presledku se je vr-
šilo pretekli ponedeljek na so-
dišču na Reki spet nekaj raz-
prav proti beguncem, ki so brez
potnega lista zbežali čez mejo.
Marija Perušičeva, 50-letna Ma-
rija Milotičeva iz Poreča in 17-
letni Matej Lakosegac iz Moto-
vuna so bili obsojeni na trime-
sečno ječo in po 2000 lir denar-
ne kazni, 23-letni Rudolf Mijan-
drušič iz Pazina pa na tri mese-
ce in 10 dni zapore ter na 2100
lir denarne kazni.

Na sodišču v Kanalu je bil za-
radi bega čez mejo obsojen 27-
letni France Pirik iz Dola pri
Kalu na 6 mesecev zapore in 300
lir denarne kazni. Posesnik
France Samec iz Loza pri Kan-
alu je bil obsojen na občno
denarno globo, ker njegov sin
Ciril ni redno zahajal k predvo-
jaškim vajam.

Sodišču v Gorici so rihember-
ški karabinjerji prijavili 23-let-
nega Viktorja Čuka, čiš da se
ni odzval pozivu. Bil je aretiran
in odveden v goriške sodniške
zapore.

Unija odbila gangoški napad

Eden je bil pri navalu na glavni
stan unije ubit, enajst drugih
pa ranjenih

New York. — (FP) — Pet-
najst gangožev, ki so vdrl v
urad Needle Trades Workers In-
dustrial unije, je dobilo vroč
aprejem. Eden je bil ubit, šest
je bilo pretepenih do nezvesti,
deset, med temi trije unijski de-
lavci, pa je bilo ranjenih. Eden
od teh bo najbrž podlegel po-
škodbam.

Gangoži so se že dolgo časa
pripravljali na napad na urad
unije. O tem je pisal židovski
list Freiheit in člani unije so se
dobro pripravili. Gangoži so bi-
li oboroženi s revolverji, noži in
avinčanimi cevmi. Hoteli so vi-
deti Bena Golda, voditelja leva-
ga krila krmarskih delavcev, ki
se je v tistem času nahajal v
drugem nadstropju. Prerazali so
telefonske žice in pričeli strelja-
ti. Nastala je bitka, ki je kon-
čala v porazu gangožev. Policija
je potem aretirala ranjene gan-
gože in jih odvedla v zapor. Tu-
di nekaj članov unije je bilo a-
retiranih, a so bili kmalu izpu-
šteni iz ječe.

Nova priča v scottshorški aferti

Fant, ki je bil na tovrnem vla-
ku, kjer je prišlo do pretepa
med zamorec in belokožci, pri-
pravljen na pričanje

Tacoma, Wash. — (FP) —
Neki mlad vandracev, ki mu je
znan ves incident, radi katerega
je bilo sedem mladih zamorcev
pred dvema letoma v Scottsbo-
ru, Ala., obsojenih na smrt, čiš,
da so posilili dve belokožni van-
drovki, je pripravljen nastopiti
pred sodiščem in postaviti na
laž izpoved Victorie Price, ki še
vedno trdi, da je bila napadena
in posiljena.

Ta priča, ki zaenkrat ne ma-
ra izdati svojega imena, je 21-
letni mladenič, ki živi v "džun-
gli" v bližini tega mesta in
trempa po deželi že od 14. leta.
On je trempal v isti skupini in
vagonu, kjer je prišlo do tepeža
med zamorec in belokožci, med
katerima sta bila tudi Victoria
Price in Ruby Bates.

Njega je slučajno našel Paul
Jones, študent delavskih razmer
na jugu, kateremu je povedal
podrobnosti o dotični aferi. Na-
šla sta se v prostorih Family
Welfare asociacije, kjer je na-
nesel pogovor na scottshorško
zadevo ob priliki zadnje obrav-
nave proti Haywoodu Patterso-
nu, ki je bil ponovno obsojen na
smrt.

Na vprašanje, če kaj ve o za-
devi, je Jonesu odgovoril, da ve
vse, ker je bil v dotičnem vago-
nu. "Če ne objavite mojega
imena, vam bom povedal vse,
kar vem o scottshorški zadevi
in drugih izkušnjah po svetu." Njegovi podatki so slični kot iz-
jave obtožencev in je priprav-
ljen pričati v njih interesu.

Če mirno, preprosto odkriješ
največje resnico, bo komaj kdo
opazil, da si govoril, če se pa
hrupno, v zanosu zlašč, bo ta
laž vzbudila vihar navdušenja.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jednota

Ustanovljena 17. junija 1907
v delnici Illinois

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockwell 4994

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBOR:
VINCENT GAINKAR, predsednik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:
ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 669 Russell Ave., Johnstown, Pa.
DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1937 E. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
JOHN J. ZAVERTNIK, gl. zdravnik... 3724 W. 26th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODBOR:
FRANK ALESH, predsednik... 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
JOHN OLIP... 149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
JOSEPH SISKOVICH... 16118 Huntmore Ave., Cleveland, Ohio

POROTNI ODBOR:
JOHN GORSEK, predsednik... 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON SULAR... Box 27, Arma, Kana.
JOHN TRČELJ... Box 257, Streban, Pa.
FRANK PODOBJ... Box 61, Parkhill, Pa.
FRANCES ZAKOVSEK... 1016 Adams St., No. Chicago, Ill.

OKROŽNI ZASTOPNIKI
GEORGE SMREKAR, prvo okrožje... 137 Main Ave., W. Aliquippa, Pa.
JOHN LOKAR JR., drugo okrožje... 1198 E. 1704th St., Cleveland, Ohio.
FRANK KLUN, tretje okrožje... Box 683, Chisholm, Minn.
JOSEPH BRATKOVICH, četrto okrožje... R. R. 5, Pittsburg, Kana.
FRANK KLOPČIČ, peto okrožje... Star Rt. 4, Box 31, Cle Elum, Wash.

NADZORNI ODBOR:
FRANK EATZ, predsednik... 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
HRABT ALBERT... Box 861, Las Vegas, Nevada.
FRED MALGAI... 25 Central Park, Peru, Ill.

POZORI!—Korrespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v št. gradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. odbornika, naj se pošljejo na predsedništvo.
VSE DENARNE pošiljave in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odbora in jednote vedno
naj se pošljejo na gl. tajništvo.
Vse odzive, tiskane ali rokopisne, naj se pošljejo na bol. tajništvo.
Vse odzive v zvezi s blagajniškimi posli, naj se pošljejo na blagajništvo.
VSE PRITOŽBE glede poslovanja v št. upravnem odboru naj se pošljejo Frank Eatzu,
predsedniku nadzornega odbora.
VSE PRIZIVI na gl. porotni odbor naj se pošljejo na John Gorsek, predsednika porot-
nega odbora.
VSE DOPISI in drugi spisi, nasmerni, splošni, naročila in sploh vse, kar je v zvezi
s glavnim jednoto, naj se pošljejo na "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows:
Communications for the supreme president should be addressed to him.
All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick
benefit should be addressed to the secretary's office.
Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary.
Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up
with him.
Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank
Eatz, chairman of the Board of Supervisors.
Changes, complaints and appeals should be addressed to John Gorsek, chairman, Judicial
Committee.

Od prodajalca vžigalce do milijonarja in dobro- tnika človeštva

Iz New Yorka poročajo, da je
umrl na svojem posestvu v West
Collingswoodu v starosti 73 let
znani ameriški mecen S. Canning
Child.

Child je preživel pustolovsko
kariero, in je postal iz sina na-
vadnega delavca eden od najbo-
gatejših ljudi v Ameriki. Ko je
zagledal Child l. 1859 v majhni
angleški vasi Wakefield kot
sin revnega delavca luč sveta,
njegovih starši niso niti najmanj
mogli slutiti, da postane njih sin
nekoč lastnik nešteti milijonov
dolarjev in eden od največjih in-
dustrijcev v Združenih državah
Severne Amerike. Ko je bil de-
ček star tri leta so se odselili
njegovi starši v Ameriko, in
mali Canning je že kot petleten
fant prodajal po newyorških ce-
stah vžigalice, vezalke za čevlje
in časopise. To precej nevaleže-
no delo je vršil do desetega leta,
in v največji zimi so ga dali kon-
čno v neko trgovino za vajenca.
Tu je stal leta in leta za pultom,
vedno marljiv, poslušen in var-
čen. Po mnogih letih bede in
varčevanja se mu je posrečilo
nabrati majhen kapital, za ka-
tere ga si je na obroke kupil maj-
hno trgovino.

Canning pa doslej ni znal ni-
ti čitati niti pisati, in je zaradi
tega tical zdaj cele noči v knji-
gah. Varčnost, spretnost in ne-
kaj sreče so hitro povečali nje-
govo skromno premoženje. Ko
je bil star 20 let, je imel že 10
tisoč dolarjev imetja. Tedaj ga
je doletela velika sreča.

Neki veliki bogataš mu je dal
na razpolago večje posestvo, kjer
je Child ustanovil veliko trgo-
vino, ki je tekom časa tako nara-
stala, da je postal Child po 30 le-
tih lastnik 165 trgovskih hiš po
Združenih državah. V njegovih
trgovinah je bilo zaposlenih o-
krog 300.000 nameščencev. Vred-
nosti svojega premoženja on sam
sprva niti ni poznal. Ko je pa o-
pazil, da je lastnik tako velike-
ga premoženja, je nastal v Chil-
dovem življenju velik preobrat.
Iz te dobe so zabeležene njegove
znamenite besede:

"Za svoje veliko premoženje
se imam zahvaliti samo majh-
nim ljudem. Zaradi tega bi jim
rad vrnil njih denar, ki so ga
naložili pri meni."

Canning Child je izpolnil svo-
jo obljubo. Postal je eden naj-
večjih dobrotnikov sveta. Od

njega ni odhajal praznih rok
niheč, ki je potreboval pomoč.
Ali Child je bolj cenil organi-
ziranu dobrodelnost kakor pa slu-
čajno. Cela vrsta dobrodelnih u-
stanov nosi njegovo ime. V
vseh delih Združenih držav so
bolnice, sirotišnice, domovi za
alepe, delavnice itd., ki jih je
ustanovil Child s svojim, oz. ka-
kor pravi sam zgoraj pri njem
od malih ljudi naloženim denar-
jem.

Pred petimi leti je ta zname-
niti in plemeniti mož obolel in
se pripeljal v Evropo, da bi na-
šel v Karlovih Varih ozdravil-
nje od svoje bolezni. Tu je du-
najski zdravnik dr. Adolf Edel-
man odkril in ugotovil Childovo
bolezen. Child je obolel na že-
lodnem raku. Z naglo operaci-
jo je rešil ta zdravnik Childovo
življenje. Iz hvaležnosti je od-
dal mecen zdravniku pol druge-
ga milijona avstrijskih šillingov
za ustanovitev zavoda za pre-
iskavanje te bolezni in boleznih
sploh. Institut nudi še dandanes
mnogim tisočem zdravje.

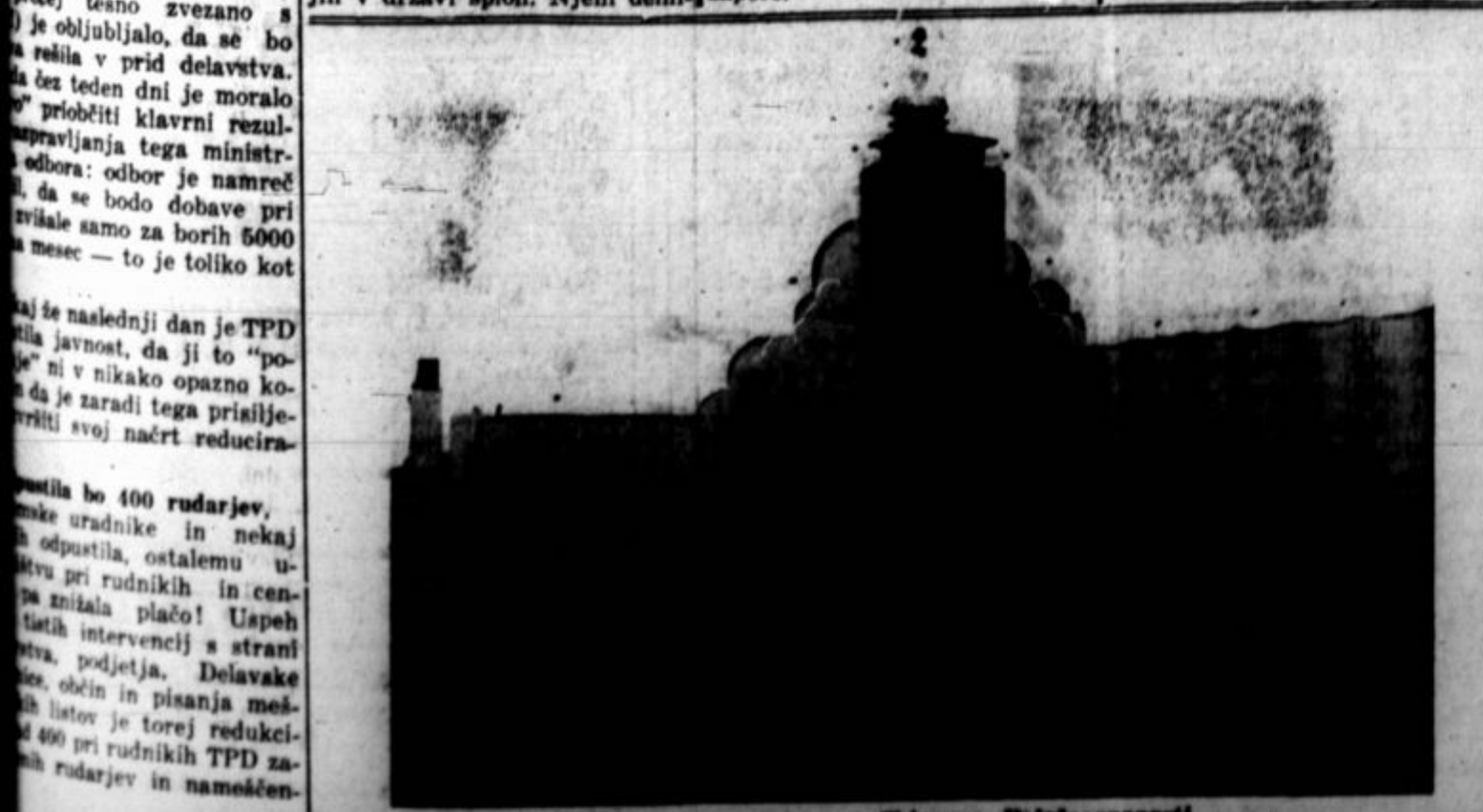
KOLIKO STANE DOJENČEK

Na razstavi "Žena", ki je bila
nedavno v Berlinu, je bilo videti
med drugim tabele z računi, ko-
liko stane vzdrževanje dojenčka,
pri čemer se upošteva vaa mo-
derna načela o negi otrok.

Po takni tabeli zahteva do-
jenček letno: 92 l materinskega
mleka, 131 l kravjega mleka,
47,6 l ovsene kaše, 2 kg zdroba,
51,2 kilograma zelenjave, 21 ja-
bolik, 180 oranž, 110 banan, 365
kosov prepečenca, 4 kg sladkor-
ja in 1 kg masla. To pomeni let-
no 115 mark ali dnevno 30 Pfe-
nigov. K temu pridejo izdatki za
umivalne snovi, milo, prašek, v
skupni vrednosti kakšnih 65
mark. Vsi stroški skupaj znašajo
torej 180 mark letno ali 50 Pfe-
nigov dnevno. Seveda bi bilo pri-
steti tudi enkratni nabavni stro-
šek za perilo, posteljico, vosi-
ček itd., a tudi tu ni izdatok vel-
ik, če polagamo vrednost na
preprostost. V naslednjih letih
ni vzdrževanje otroka nič dosti
dražje, šele ko stopi otrok v šol-
sko dobo, narastejo stroški za
vzdrževanje.

Preklična konvencija v Illinoisu

Springfield, Ill. — Illinoiska
konvencija za ratifikacijo pre-
klicnega amandamenta se bo vr-
šila 10. julija t. l. Konvencija bo
imela 60 delegatov, ki bodo iz-
voljeni na splošno (at large) pri
volitvah za sodnike dne 5. ju-
nija. Tako je sklenila državna
zbornica ta teden.

Svetovna razstava v Chicagu: Pasma znanosti.

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

Na lesenem stojalu vise v trikotu z gibanje rute, šerpe, rumene z rožastimi vzorčki, nedelj-ske svilene z velikimi temnimi arabeskami, glej, zadaj ob oknu pa stoji vreče: živalska sol, otrobi, zalica, vinski kamen, in veliki lešeni predali, v katerih je moka od dvojne ničlarice do krušne zmesi, nad tem pa predalčki kakor v lekarni: čaj, cimet, poper, stolčena paprika, kafa, kolofonija, škrob, modrilo, boraks, v pocinjenih posodah petrolej, olje, v steklenih omarih čokolada, bonboni in toaletno milo, zgoraj je zložena cikorijska, vsa desna stran pa zalozena z blagom; le-tu je ceneno blago za hribovce in drago sukno za tržane.

To je paša za oči. To je njegovo kraljestvo, za katero živi. Z roko seže v vrečo za riž, dene na dlan nekaj zrn in jih ogleduje proti luči: glazura je lepa, prav nič se ne loči od onega prve vrste. Pomeša ga zatorej s prvim in tako profitira s tem takoj nekoliko kron, ne da mu je bilo treba zavijati rokave. Na tehničnem položju pod papir, ki pokriva dno medene skodelice, nekaj zrn; malenkost je to, kar slučajno pade v tehtnico, toda če stokrat stehtaš, je takoj dobiček, ki ti ga stranka prepusti, ne da bi se upala podvomiti v tvojo poštenost.

Ana je šivala in pletla perlice. Bila je noseča in ta preobrat v njenem telesu ji je dal živo misliti.

Ko so minili dnevi žarečega ljubezenskega razkošja, se je počasi le zavedela, da je omožena. Medeni tedni so bili in so prešli, vse one nežne ljubeznivosti, ki sta si jih izkazovala, so pojenjevale, nekatere so se pretvorile v navade, druge v razvade, videla je, da ne teče življenje tako, kakor je pisano v knjigah. Ljudje, popisani v romanu, so ali namišljeni ali pa žive mogoče samo v skromnih željah piscev, ki hočejo ustvariti iz vsakdanjosti naslikan svet in življenje obdati z romantiko večne, neoskrunjene ljubezni, junaštva in zvestobe.

Včasih razglablja zgoraj v sobi o tem. Tedaj položi delo poleg sebe in misli. Nikdar ni bila tako razdvojen, da bi se razkričala ali raztogotila. Človek bi mislil, da je v nji vse urejeno, za vedno ustaljeno in položeno na skalo, ki se ne da več premakniti. Nikdar se ni z nobenim človekom sporekalo na glas, kakor delajo to ljudje, ki se dajo zavojati jezi, nikdar ni vrgla iz sebe grde, grobe besede. Od sile, z neko neverjetno močjo se je znala zatajevati nasproti tujim ljudem, tudi v trenutkih najhujših duševnih bojev je obdržala mirno lice, da, celo smejala se je, če je bilo treba, ali pa se je izgovarjala z boleznijo, če je vendarle kdo opazil, da se ji ne da govoriti. Mogoče je bil v tem vzrok, da se je pogosto vdajala sami sebi in se gledala, da jo je včasih pograbil silna melanholija, ki jo je dušila, razdvajala in zapeljevala v misli, katerim bi ne smela dajati prostora v sebi. Potem se je izklokala, se vrgla zopet na delo in si s kolonjsko vodo natrila obraz, da ne bi Justin opazil vnetih oči. Drugokrat se je skušala upreti takim neutolažljivim uram, da je legla v posteljo, zatisnila ušesa in se skrlila pod odejo. Pogostokrat je tako zaspala, če pa le ni mogla drugače, je pričela pisati Marti pismo, ki je bilo v takih dneh dolgo več strani.

Po prvih mesecih njunega zakona, ko se ji je telo umirilo in se je vsa izžarela v ljubavnih omamah strasti, se je iznenada zavedela, da ima moža. Vsi ti meseci so bili kratki, vsak dan sta oba z neugnanostno neestnostjo pričakovala novih dognanj in razodetij. Zgodilo se je, da je pritekel Justin iz trgovine v kuhinjo, samo da jo je videl in da se je poigral z njenimi lici, ona pa ga je skozi okno poklicala le za to-

liko, da je spregovorila z njim nekaj nežnih besed.

Obšlo jo je spoznanje, da je kar hipoma — čez noč — vsega kraj. Ne, o koncu se prav za prav ne more govoriti, le tako bi se reklo, da se je toistega dne porodil pričetek vračanja v resničnost. Oh, spoznanje pa je vedno začetek konca, spoznanja trka na razum, srce omahne v otočnost, dokler ga zopet novi, veliki pretresljaji ne zdramijo v nov, mogočen plamen.

Kako se le more kaj takšnega zgoditi?

Človek bi nikoli ne verjel, da je vse to življenje sestavljeno iz samih malenkosti. Iz kapric in navad, vzgoje in tradicije, vere in nevere, naziranja in nebriznosti, kar pa je skupaj le nekaj, kar nas oblikuje, kuje, križa in ubija. Bog pomagaj, je vzdihnila nekega jutra, ko je predramljena sedela v postelji poleg Justina, ki je še trdno spal tik zraven na svoji postelji, kako so mu pričeli izpadati lasje! Saj bo kmalu plešast!

Gledala ga je. Njegov obraz se je v teh mesecih odebil. Ustnice so se mu v kratkih presledkih gibale, kadar je dihlil. Iz nosa mu je rasla velika grda dlaka. Roke, ki jih je imel nad odejo, so se včasih sunkovito ganile. Ko se je v spanju prevrnil na hrbet, je pričel smrčati. Usta je imel tedaj odprta in je bil takole z zaprtimi očmi zelo spačen.

Za hipec ga je zamrzela.

Dopovedovala si je potem ves dan, da je to le slučajno, češ, da je vsak človek v spanju drugačen — saj ga že noč in negibnost spreminja — in da to pač ne more in ne sme biti vzrok tega grdega občutja, ki je danes šinilo vanjo. Zvečer je bila z njim zelo ljubezniva in je hotela popraviti krivico, ki mu jo je v mislih storila.

— Saj ga ljubim, moram ga ljubiti! si je prigovarjala.

Ko je pisala sestrji, ji je zatrjevala, da si nikoli ni mislila, da bo tako srečna z Justinom, ki ga neizmerno ljubi. Veš, je pisala, moram ga ljubiti, hočem se mu pokoriti in ga bom skušala oboževati.

Nad pismom pa se je razjokala. Ko so se spodaj črke od solz zalile, je pripisala:

— Jočem od sreče!

Telo se je umirilo, duša je zapadla dvomu.

Zvečer bi včasih rada govorila z Justinom. Ah, ne o samih vsakdanjih stvareh, o kuhi in trgovinskih poslih, o čem drugem! Kaj se res da govoriti o knjigah, glasbi, ljubezni, zagonetnih dogodkih? Justin pa se ni maral ukvarjati z nobeno mislijo, ki bi imela neke svoje globlje izvor.

Čitala je v časniku, da je ubil mož svojo ženo, ko jo je našel v objemu drugega. Justin je dejal:

— Vlačuga je bila! Naj jo je stokrat pretepel, njegova žena je bila. Tega ne bi smela storiti!

Čisto pri sebi je mislila: kaj bi sam storil, če bi se njemu tako zgodilo. Toda ni se mu ljubilo pogledati do dna tej možnosti. Segel je po zvezku "Beračevih skrivnosti" in se zatopil v čitanje.

Ana mu ni hotela pritrčiti. Opo rekala mu je in se zgrajala nad njegovim naziranjem.

— Tako ne smeš obsojati! Nič ne veš, kaj jo je zapeljalo. Mogoče jo je mož zaničeval, morda celo pretepal, bog ve kako mučil, pri tem pa morebiti še sam večkrat grešil. Meni se smili — uboga ženska!

(Dalje prihodnjik.)

Karl Marx

(Ob 50-letnici njegove smrti)

... Kakor je odkril Darwin zakon o razvoju v organski naravi, tako je odkril Marx razvojni zakon človeške zgodovine...

(Engels v nagrobnem govoru 17. marca 1883.)

14. marca t. l. se je spominjal ves svet, zlasti pa svetovno delavstvo, 50-letnice smrti velikega misleca in učitelja proletariata ter novodobnega socializma Karla Marxa. Desetmilijski delavci, nameščenci in malih kmetov, ki danes sledijo po vseh kontinentih naukom svojega velikega učitelja in se v smislu teh naukov borijo za izboljšanje svojega položaja in za osvoboditev delavskega razreda, so hvaležni njemu, ki je odkril nauke in smernice modernega delavskega gibanja.

Kakor vsi veliki misleci, je temeljil tudi Marx na posebnih razmerah svoje dobe in pod vplivom teh razmer je nastalo njegovo delo. Marx se je pojavil v dobi, ko je delavstvo bilo najbolj potrebno zdravim smeric, ko je blodilo v popolni brezpravnosti med temi in onimi idejami. V Angliji je bil kapitalizem v svoji začetni dobi in

je bil delavstvo postopaj najneznosnejše. V Franciji je kar naprej telo in od ene revolucije je prehajala k drugi. Medtem je nastajala že nekaka diferenciacija duhov in interesnih območij ter sta se jasno ustvarjala namesto srednjega stanu in stanu brezpravnih meščanskih razredov in delavski razred. Slednji je že začel nastopati za svoje pravice, kajti ostal je razočaran v svojem pričakovanju po gospodarski in socialni sigurnosti. V Nemčiji pa so se borili za moč junckerji, fevdalci in vstajajoči meščani, ki so se prav tako v celoti in skupno branili proti nastopajočim delavcem, ki so bili že tedaj neizprosni nasprotniki fevdalcev. Ena revolucija je nastajala za drugo, vendar kljub temu lahko rečemo, da so bila ta leta od 1820 do 1848 idejno najbolj nejasna v vsem 19. stoletju.

Tudi Karl Marx v vsem svojem življenju ni imel postlano na rožicah. Rodil se je 5. maja 1818 v Trieru v rodbini židovskega odvetnika, ki pa je prestopil, ko je bilo dečku šest let, v krščanstvo. Po dovršenem gimnazijskem studiju je poslušal Marx po željah svojega očeta najprej pravo na univerzi v Berlinu. Berlinaka visoka šola

je bila pa v onih letih (1835) žarišče novohegelijancev, torej učencev G. W. F. Hegela, ki je iznašel v filozofiji razvojno metodo, nazvano dialektiko. Vendar ta dialektika, — način kako se vsako stvar gleda ne samo zase kot stoječe oz. mirujoče vprašanje, nego v zvezi z okolico in s činitelji, ki vplivajo nanjo — se je bavila z vsemi stvarmi samo v pogledu na idejo. Marxa je hegelijanstvo izpopolnjeno po naukih Feuerbacha prevzelo in neumorno se je poprijel studija filozofije. Poleg tega je studiral tudi pravno znanost, matematiko, zemljepisje in zgodovino, vendar odločil se je promovirati na filozofski fakulteti. Doktorat filozofije je dosegel 1841. leta na visoki šoli v Jeni. Dasi je imel Marx namen postati univerzitetni profesor, se je temu zaradi nazadnjaštva, ki se je tedaj šopirilo po Nemčiji, odrekel, in se posvetil svobodnejšemu poklicu — novinarstvu. Ko so porenaki liberalci ustanovili 1842. leta svoje glasilo z listom "Rheinische Zeitung", so povabili za sodelavca tudi Karla Marxa, ki je začel pri tem listu svojo novinarsko kariero. Kmalu se je oženil tudi s svojo mladostno prijateljico in znanko Jenny iz plemenitške rodbine Westphalen, ki

mu je bila zvesta družica skozi vse življenje in brez katere si sploh ne moremo misliti Marxovega dela in uspeha. Zatem je Marx postal vodilni urednik omenjenega lista, vendar list ni dolgo vztrajal. Med tem je ustanovil znani hegelijanec Ruge še Nemško-francoske letopise (Deutsch-Französische Jahrbücher) katerih urednik je postal tudi Marx. Kmalu se je napotil Marx v Pariz, da tam stvira socialne prilike in socialistično življenje. Tu je spoznal socialistične frakcije tedanje dobe (prouhonovce, saint-simonovce itd.) in bogato literaturo, ki je dovela Marxa k nekakšnemu političnemu komunizmu. V tej dobi se je seznanil tudi s Friedrichom Engelsom, ki je postal s Karlom Marxom vred tvorec modernega delavskega gibanja. Z Engelsom je sklenil Marx neminljivo prijateljstvo, ki ga je prekinila komaj Marxova smrt.

Karl Marxu se ni nikdar šlo za zunanjo slavo in populariteto, nego je ostal vedno skromen učenjak in častnik. Pisal je ostre članke proti pruski vladi, tako da so ga na njeno zahtevo izgnali celo iz Pariza in naselil se je zatem v Bruslju. V tej dobi je napisal Marx z Engelsom znano delo "Sveta družina" (Hailige Familie), sam pa delo "H kritiki hegelijanske pravne filozofije" (Zur Kritik der Hegelschen Rechtsphilosophie). V Bruslju je izdal Marx v francoskem jeziku spis "Beda filozofije", v katerem je najprej razložil načela zgodovinskega materializma.

V Bruslju je prišel poleg drugega Marx tudi v stike z uduženjem v tujini živčih nemških delavcev, ki je imelo naziv "Zveza pravičnikov", pa se pozneje prezvalo v "Zvezo komunistov", katero ime pa ni imelo tedaj še nikake zveze z današnjim pojmom tega naziva. Na drugem kongresu te zveze l. 1847 je prevzel Marx nalogo, da napiše njen program in napisal je morda najznačilnejši dokument socialnega gibanja XIX. stoletja in to prosluli "Komunistični manifest". Ta manifest je nekaka ustanovna listina znanstvenega socializma. Zaključne besede: "Osvobodjenje delavstva mora biti le delo njega samega. Zato: Proletarci vseh dežel, združite se!" so postale in ostale še do današnje dne bojne parole mednarodnega delavskega gibanja. Ta spis je Marxu zagotovil trajno mesto v svetovni literaturi in je preveden v vse kulturne jezike.

Ni se posušilo še pero po tem manifestu, pa so se dvignili tlačeni sloji i v Parizu, i v Berlinu i na Dunaju. Ne pa tako v Bruslju, kjer ga je vlada izgnala in se je zatekel v Pariz. Po marčni revoluciji 1848 so se nemški emigranti vrnili v na videz osvobodeno domovino. Tudi Marx se je vrnil v Nemčijo, kjer je začel izdajati "Novi renski časopis" ("Neue Rheinische Zeitung"), ki je izhajal do 19. maja 1849, ko je bil uradno ustavljen. Poslovil se je od življenja s Freiligrathovo pesmijo "Slovo" tiskano v rdečem tisku na prvi strani. Za plačilo dolg tega lista je prodala Marxova žena svoje dragulje. Marx pa se je moral izseliti iz Nemčije v Pariz, kamor je odpotoval z ženo in s tremi otroci. Niso bili tam še mesec dni, pa dobi Marx policijsko povelje, da morajo zapustiti mesto v 24. urah.

(Koniec prihodnjik.)

Valentin Katajev: SAMOZAVESTNI SAŠA

Tovariši so sem ter tja prekinili učenje in govorili:

— Saša, ne noruj se! Uči se, tepec, kakaj sicer boš pri izpitu padel, kakor si dolg in širok.

Saša Buzikin pa je prezirljivo migal s svojim mesnatim nosom in cinično vpraševal:

— Ka-a-j! Komu pa pripovedujete? Meni?

— To se ve, tebi! Komu neki?

— In padel da bom, pravite?

— Kajpak!

— Čemu neki?

— Ker se ne učiš. Brez tega pa ne prideš na univerzo.

Saša Buzikin je piljnil na tla in zagonetno dejal:

— Eni pridejo, drugi pa ne pridejo.

— Nam se pa zdi, da kar preveč veruješ v svojo srečo.

— Ali naj mar dvomim? To je zame povsem jasna in razumljiva stvar.

— Le ne zanašaj se preveč na to tvojo srečo. Saj vendar ab-solutno nič ne znaš.

— Samozavestni Saša je osorno odvrnil:

— Pri izpitu bodo že vedeli, kdo zna in kdo ne zna... koga lahko sprejmejo in koga ne. S tem si le nikar ne belite glave.

— Vse to je res, toda, saj boš vendar molčal ko grob.

— Nič zato! Bom že kaj znil! Morda se bo pa le našla kakšna besedica. Sicer se pa na vse take izpite poživim. Kje so že tisti časi, ko so razni razvajeni sinčki... Saj ni, da bi govoril... Skratka, boste že videli!

Vse do izpitov je samozavestni Saša hodil okoli, se praskal po svojem mesnatem izrastku in z odkritim sočutjem opazoval tovariše, ki so sedeli pri knjigah ter tiščali svoje razkuštrane glave v algebro.

Naposled pa je vendarle napočil dan Buzikinovega zmagovalstva.

— Buzikin Aleksander, izvolite semkaj!

Saša je prezirljivo skrilil ustnice in stopil k izpraševalni mizi. Vsem je zastala sapa.

Profesor se je popraskal s avinčnikom po nosu in stavil običajno vprašanje:

— Ste član stranke?

Oči Saše Buzikina so se zmagovalno zaiskrile.

Od l. 1922 dalje sem član komunistične omladinske organizacije! se je odrezal in ošinil vse z uničujočim pogledom. — Mimo tega pa sem proletarskega pokolenja. Oče dela v Putilovih tovarnah, mati pa je kmetica iz rjazanske gubernije.

Profesor se je široko in zadovoljno zasmejal:

— Izvrstno! Torej stoprocentni proletarec. Da bi le še mnogo takih prišlo sem!

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Pe sklopa 2. redne konvencije se ne da lahko naročiti na list Prosveto eden, dva ali tri štane in ene družine in to enega meseca naročnina. List Prosveta stane za vse enako, za štane ali družine eno letno naročnina. Kar pa štani še plačajo pri assementu \$1.50 in se jim to prišteje k naročnini. Mi prištevamo enega, dva ali tri štane družine k eni naročnini. Torej sedaj ni varstva, roči, da je drag za štane S. N. P. J. List Prosveta je naša lastina in ga nikakor v vsaki družini ne bomo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj priliko, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Prosveta:

Za Druž. štane in Kanado \$6.00	Za Člane in Chicago \$1.00
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 1.00
2 tednika in..... 2.00	2 tednika in..... 2.00
3 tednika in..... 2.00	3 tednika in..... 2.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je naša lastina.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo sahteval sam svoj list tedaj moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročilo na Prosveto, to tako naznaniti upravnštvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnštvu listu sa to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveta vsote \$.....

Ime..... Čl. družine.....

Naziv.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slednjih družin:

Ime..... Čl. družine.....

Ime..... Čl. družine.....

Mesto..... Družina.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjižice, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in dr.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANE S. N. P. J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Cene smerne, enake delu prve vrste

Pišite po informacije na naziv:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Rockwell 4904

Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vse ustrezne prijavitelje